

NORRBRUK

En bisyssla som ger mervärden – och viktiga ekosystemtjänster – s. 8

NORRBRUK

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Landsbygdsenheten

Postadress: 971 86 Luleå
Tel: 010-225 50 00 Fax: 0920-22 84 11
www.lanstyrelsen.se/norrbotten

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Lantbruksenheten

Postadress: 901 86 Umeå
Tel: 010 – 225 40 00 Fax: 090-128 94
www.lanstyrelsen.se/vasterbotten

Ansvarig utgivare: Sven Lingegård

I redaktionen: Personal från Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten

Tryck: TMG Tabergs AB

Papper: Tom&Otto silk 130 g

Grafisk form: TR

Omslagsbild: Andreas i Kopparnäs kontrollerar sina bikupor.

Foto: Anita Heikkilä.

Upplaga: 6100

ISSN: 1234-4567

För prenumeration kontakta
sara.borgstrom@lanstyrelsen.se

FRÅN REDAKTIONEN

Som vi har väntat!

Landsbygdsprogrammet ska bidra till en attraktiv och modern landsbygd med lönsamma och livskraftiga företag, öppna jordbruksmarker och betande djur som ger oss närproducerade och hälsosamma livsmedel.

De djur- och arealbaserade jordbrukarstöden ska bidra till ett hållbart och miljövänligt jordbruk och ett varierat landskap. Stöd till företagsinvesteringar och projekt ska bidra till fler lönsamma och konkurrenskraftiga företag på landsbygden, både inom jordbruket och inom andra näringsgrenar. De skapar också förutsättningar för att utveckla samarbeten mellan företag och andra aktörer, för människor att genomföra saker tillsammans och för att landsbygden ska vara en intressant och attraktiv plats att vistas på.

Vi har länge stått i startgroparna för att sjösätta det nya landsbygdsprogrammet, men väntar ännu på att det ska godkännas av EU-kommissionen. Hittills har några enstaka åtgärder öppnat för ansökningar, vilket innebär att huvuddelen av programmet ska sjösättas under 2015. I mars är det dags för SAM-ansökan för jordbruksstöden och under året kommer också företagsstöden och projektstöden att successivt öppna för nya ansökningar.

År 2015 kommer att bli ett tufft år, med möjliga förseningar och osäkra besked in i det sista. Men vi ser också fram emot ett spännande år med mycket nytt som vi hoppas ska leda till positiva resultat. Vi kommer att hålla informationer och öppet hus på olika platser under året och vi hoppas att vi kommer att stöta på just dig!

Victoria Sjöholm-Jansson

Chef för landsbygdsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län

3 | Nyheter i landsbygdsprogrammet

4 | Gårdsstöd och nötkreaturstödet

6 | Förgröning samt unga jordbrukare

8 | En bisyssla som ger mervärden

10 | SAM internet och e-legitimation

12 | Företags- och projektstöd

14 | Annonser

16 | Adresser och viktiga datum

Nya stöd till landsbygden

Det svenska landsbygds-programmet är beslutat och skickat till EU-kommissionen och vi räknar med att det kommer att godkännas i juni. Till dess råder det vissa oklarheter kring de stöd som ligger inom landsbygdsprogrammet.

Gårdsstöd

Reglerna kring gårdsstöd, förgröningsstöd, nötkreatursstöd och stöd till unga jordbrukare är klara. Du kan söka gårdsstöd om du brukar eller sköter minst 4 hektar jordbruksmark och har stödrätter för marken. För dig som tidigare sökt stödet är det en hel del nyheter – läs mer på kommande uppslag.

Ambitionen är att gårdsstödet ska betalas ut i december.

Miljöersättningar

När du odlar och sköter din mark på ett sätt som är bra för miljön kan du söka miljöersättningar. Eftersom landsbygdsprogrammet inte är godkänt kan detaljregler kring stöden komma att ändras men i stora drag vet vi hur miljöersättningarna i det nya programmet kommer att se ut. Ersättningsnivåerna är ännu inte beslutade.

Planen är att det kommer att göras en

delutbetalning av miljöersättningar i december och en slututbetalning i början av 2016. Har du ett gammalt åtagande görs utbetalningen under hösten 2015.

Kompensationsstöd

Stödet är en kompensation för sämre förutsättningar för odling. Just nu pågår en utredning kring kompensationsbidragets utformning vilket innebär vissa förseningar. Det innebär att kompensationsbidraget sannolikt inte kommer att kunna betalas ut förrän i början av 2016.

De nya miljöersättningarna!

- Du kan få stöd för att bevara och stärka natur- och kulturmiljövärden genom årlig skötsel av betesmarker och slåtterängar. Nytt är att stödet delas upp i tre delar – betesmarker och slåtterängar, restaurering av betesmarker och slåtterängar samt fåbodar.
- Du kan få stöd om du bedriver certifierad ekologisk växtodling eller djurhållning. Om du inte är certifierad men vill övergå till ekologisk produktion kan du få ett tvåårigt stöd för omställning till ekologisk produktion.
- Stödet till vallodling försvinner (det kan endast lämnas i områden där man inte kan få kompensationsstöd).
- Stödet för skötsel av natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet försvinner.
- Stöd till utrotningshotade husdjursraser kommer att kunna sökas från och med 2016.
- Du som har gamla åtaganden som fortfarande gäller ska sköta din mark enligt de gamla stödreglerna.

Företag och projekt

Det är osäkert när under året som företagsstöd och projektstöd kommer att bli sökbara, det kan dröja så länge som till hösten. Du kommer att kunna söka investeringsstöd till jordbruk, trädgård och rennärning samt till annan verksamheten på landsbygden med syfte att skapa och utveckla småföretag och nya arbetstillfällen. Exempel på detta kan vara anläggningar och tjänster för turism, investeringar inom förnybar energi, tillverkning, förädling av råvara, hantverk och omsorgsverksamhet. Det kommer också att finnas möjlighet att söka medel till landsbygdsutvecklingsprojekt för utveckling av till exempel bredband, fritidsanläggningar, turism, service eller att ta tillvara och vårda natur- och kulturmiljöer.

Nya direktstöd!

Det finns fyra olika direktstöd 2015:

- Gårdsstöd.
- Förgröningsstöd.
- Stöd till unga jordbrukare.
- Nötkreatursstöd.

På detta uppslag kan du läsa om gårdsstödet och nötkreaturstödet. Läs mer om förgröningsstödet och stöd till unga jordbrukare på sida 6–7.

Gårdsstödet

Det blir en del förändringar i gårdsstödet från i år. Här kan du läsa om de viktigaste förändringarna. Alla som söker gårdsstöd söker automatiskt även förgröningsstödet som du kan läsa mer om på nästa uppslag.

Nya regler om hur du ska sköta din jordbruksmark

Reglerna för hur du ska sköta jordbruksmarken blir hårdare från och med 2015. Med jordbruksmark menar vi åkermark, betesmark och slätteräng. Du måste

bruka och sköta all jordbruksmark som du söker gårdsstöd för. I tabellen nedan kan du se vilket som är det lägsta skötselkravet för gårdsstödet.

Har du någon form av miljöersättning på marken gäller villkoren som finns för de ersättningarna. De har oftast högre skötselkrav än gårdsstödet.

Har du fler verksamheter än jordbruk?

Reglerna för vem som kan få gårdsstödet skärps. Det blir svårare att få stöd för

sökande som i huvudsak sysslar med viss annan verksamhet än jordbruk. Detta gäller företag och personer som driver flygplatser, järnvägar, vattenverk, fastighetsföretag eller permanenta sport- eller rekreationsanläggningar. Dessa kan endast i undantagsfall få gårdsstöd eller handla med stödrätter. Läs mer om detta på Jordbruksverkets hemsida eller kontakta din länsstyrelse.

Stödrätter

För att få gårdsstöd måste du ha stödrätter som motsvarar den areal mark du söker stöd för. De nuvarande stödrätterna för gårdsstödet finns kvar men det blir en del förändringar. Det här är de viktigaste förändringarna.

Stödrätternas värden sänks

Stödrätternas värden sänks med ca 45 % från år 2014 till 2015. Pengar förs i stället över till tre nya stöd: förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare och nötkreaturstöd. Du kan läsa om dessa stöd på nästa uppslag.

Av de pengar som frigörs kommer 30% att gå till det nya förgröningsstödet,

All mark du söker gårdsstöd på måste skötas om	
Typ av mark	Gör så här
Åkermark	Odla, låt beta, putsa eller slå av marken varje år. Se till att den inte försumpas.
Träda på åkermark	Putsa, slå av eller jordbearbeta all träda. Se till att den inte försumpas. Det finns inget krav på att du ska ta bort växtresterna. Tänk på att du inte får putsa träda under perioden 1 mars–30 juni, för att skydda häckande fåglar.
Betesmarker och slätterängar	Låt beta, putsa eller slå av marken. Om du putsar en naturbetesmark ska den vara minst lika välputsad som om djur har betat där.

Nötkreaturstödet

Du kan få ersättning för alla nötkreatur över 1 år som du har under räkningsperioden. Du kan få ersättning för varje dag som djuret är över 1 år. För år 2015 får du stöd för de nötkreatur som du har haft under räkningsperioden 1 januari 2015–31 juli 2015. För år 2016 får du stöd för de nötkreatur som

du har haft under räkningsperioden 1 augusti 2015–31 juli 2016. Du får fullt stöd i år trots att perioden är kortare än 12 månader.

Du söker nötkreaturstödet direkt i SAM Internet. När du söker nötkreaturstödet

i SAM Internet så ska du ange de produktionsplatsnummer som du har nötkreatur på. Du behöver inte ange hur många djur du har, stödet beräknas på dina uppgifter i CDB, var därför noga med registreringen där!

13% till stödet för nötkreatur och 2% till stödet för unga jordbrukare. Det exakta värdet på stödrätterna kommer vi att veta först under september 2015.

Du måste ha mark som motsvarar dina stödrätter

En nyhet för i år är att du bara får behålla så många stödrätter som du har mark för i din SAM-ansökan om gårdsstöd. Om du har mer stödrätter än vad du har mark blir du i första hand av med de stödrätter som har lägst värde. Det gäller oavsett om du äger eller hyr dem.

För över stödrätterna före den 12 maj

Om du har för många stödrätter kan du sälja dem du inte använder. Fram till den 12 maj 2015 kan du föra över stödrätter till en annan lantbrukare. Efter den 12 maj upphör de stödrätter som du inte har mark för och redovisat i din SAM-ansökan att gälla. Regionerna för stödrätter försvinner från och med i år. Det kommer alltså bara att finnas en

region i hela Sverige. Du kan därför köpa och sälja stödrätter med lantbrukare från hela landet.

Alla stödrätterna ska vara lika mycket värda år 2020

År 2020 ska alla stödrätter i Sverige vara lika mycket värda. För att nå dit kommer stödrätternas värden att ändras varje år fram till 2020. För en del stödrätter höjs värdet stegvis under perioden 2015–2020, för andra kommer värdet att stegvis minska. Preliminära beräkningar visar att värdet 2020 kommer att vara cirka 1100 kr (125 euro). Förgröningsstödet blir ca 600 kr (68 euro). Sammanlagt blir det cirka 1700 kr (193 euro) per hektar för de båda stöden.

Möjlighet att söka stödrätter ur nationella reserven

Det finns en nationell reserv för stödrätter. Vissa lantbrukare som inte har stödrätter för all sin mark kan söka stödrätter ur den. I år kan du som tillhör någon av

följande grupper söka stödrätter ur den nationella reserven:

- Du är högst 40 år och har startat ett jordbruk för första gången under de senaste fem åren.
- Du har startat ett jordbruk 2013 eller senare.
- Du som har betesmark efter restaurering godkänts kan ha rätt att tilldelas stödrätter.

Försäkra dig om att du har rätt att bruka marken du söker stöd på

Länsstyrelsen kontrollerar varje år om det finns fler än en sökande på samma mark. Har du inte förfoganderätt över marken eller ett nyttjanderättsavtal kan det leda till avdrag på alla stöd du söker.

Hur stort blir stödet 2015?

Du får cirka 750 kr (85 euro) för varje djur som du har under hela räkningsperioden. Om du har haft djuret under en del av perioden så får du stöd motsvarande antalet dagar du haft dem.

Räkna ut hur mycket stöd du

får när stödrätternas värde ändras. På jordbruksverket.se finns ett verktyg för detta, sök på "stödberäkning"

Förgröningsstöd – för m

Från och med 2015 finns ett nytt stöd som kallas förgrönings-stöd. Förgröningsstödet införs för att det är bra för miljön och klimatet. Alla som söker gårdsstöd söker automatiskt även förgröningsstödet.

Måste du ha 2 grödor på marken?

Ett av villkoren för förgröningsstödet är att du ska odla ett visst antal grödor på din mark under perioden 1 juni–31 juli. I Norrbotten och Västerbotten finns krav på att du i vissa fall ska ha två olika grödor. I våra län finns aldrig krav på tre olika grödor vilket gäller i en del andra delar av landet.

När du gör ansökan kommer SAM internet att räkna ut om du uppfyller kravet i förgröningsstödet. Om du har mindre än 10 hektar åkermark behöver du inte ha två grödor. Om du har mer än 10 hektar åkermark när du räknat bort permanenta grödor och permanent gräsmark ska du ha minst två grödor för att vara berättigad till förgröningsstöd. Den största grödan får täcka maximalt 75% av denna åkerareal. Om den största grödan är vall eller träda får den täcka mer än 75%.

Stöd till unga jordbrukare

Från och med i år så finns detta stöd för dig som är 40 år och yngre och nyligen startat ditt första jordbruksföretag. Syftet med stödet är att göra det lättare för unga personer att starta ett jordbruksföretag. Du kan få det under de första fem åren efter att du har startat ett jordbruksföretag.

Har du inga stödrätter?

För att kunna få stödet till unga jordbrukare behöver du ha stödrätter. Om du är ung och nystartad jordbrukare och inte har stödrätter sedan tidigare kan du få stödrätter från den nationella reserven. Du söker stödrätter ur den nationella reserven genom att ange det i din SAM-ansökan i SAM Internet. Om du har rätt till stödrätter får du det automatiskt.

Hur stort blir stödet 2015?

Du kan få stödet för högst 90 hektar. Stödet kommer att vara cirka 500 kr (55–60 euro) per hektar. Du kan som

mest få stödet varje år i fem år. Om du har startat din jordbruksverksamhet innan det år som du söker stödet räknas de fem åren från och med det år då du startade verksamheten. Det betyder att om du till exempel söker stödet två år efter att du har startat din verksamhet får du stödet i tre år.

Mer information om stöd till unga jordbrukare finns i SAM-utskicket som du får hem i brevlådan i mitten av mars. Då kommer också all information om stödet att finnas på Jordbruksverkets webbplats.

Du kan få stöd till unga jordbrukare om du:

- är 40 år eller yngre det första året som du söker stödet.
- har startat jordbruksverksamhet de senaste fem åren.
- har stödrätter och får gårdsstöd samma år som du söker stöd.

miljön och klimatets skull

Vilka arealer räknas bort?

Om du själv vill räkna ut hur många hektar åkermark du har och som räknas i förgröningsstödet ska du räkna bort den här marken:

- mark med permanenta grödor, till exempel bär- och fruktodling.
- permanent gräsmark. Hit räknas betesmark, slåtteräng och åkermark som har använts för vallodling minst 5 år i rad. Sådan mark kan vara mark som du redovisat med grödkoderna 49, 50 eller

FAKTA

Ekologiska fokusarealer

I förgröningsstödet finns regler om så kallade ekologiska fokusarealer. Dessa regler berör inte Västerbotten eller Norrbotten.

51. Det spelar ingen roll om vallen ligger obruten eller om den plöjs upp och sås på nytt. Det är hur många år i rad som det är vall på marken som räknas.

- i vissa fall träda (permanent gräsmark). Även mark med träda ska räknas bort om den ligger 5 år eller mer på

Så här stort blir stödet:

Gårdsstöd

Stödrätternas värde bestämmer hur stort stödet blir. Dina stödrätters värde sänks med ca 45% under 2015

Förgröning

År 2015 blir förgröningsstödet ca 30% av det du fick i gårdsstöd 2014.

Nötkreaturstödet

Stödet blir ca 750 kr per djur. Du får fullt stöd om du haft djuren under hela perioden 1 januari–31 juli 2015.

Unga jordbrukare

Ett tillägg till gårdsstödet på ca 500 kr per ha upp till 90 ha.

samma mark. Detta gäller även om träda och vall tillsammans bildar en serie som legat minst 5 år i rad på samma mark.

Undantag från kravet på flera grödor

Om du har mark med certifierad ekologisk produktion, eller om du söker gårdsstöd bara för betesmark, finns det inga krav på att du måste ha flera grödor. Då får du förgröningsstöd även om du bara ha en gröda på marken.

Hur stort blir stödet 2015?

Hur mycket pengar du får i förgröningsstöd beror på hur mycket dina stödrätter är värda. Förgröningsstödet 2015 kommer att vara ungefär 30% av det du fick i gårdsstöd 2014 om ansökan och stödrettsinnehavet har samma omfattning. Om du uppfyller villkoren för förgröningsstödet så får du fullt förgröningsstöd. Om du inte följer villkoren kan du få avdrag på ditt förgröningsstöd. Från år 2017 kan du också få avdrag på ditt gårdsstöd om du inte följer villkoren för förgröningsstödet.

En bisyssla som

Att flytta från Schweiz till Sverige är ett stort steg som kanske inte så många skulle våga ta. Men Andreas och Alexandra lämnade ett stressigt liv i Schweiz för att hitta lugnet i Norrbotten. – I Schweiz lever man för att arbeta – i Sverige arbetar man mer för att leva, säger Andreas, och konstaterar att i och med flytten till Sverige fick han mer fritid och en möjlighet att utveckla sitt intresse för biodling.

Text och foto: Anita Heikkilä,
länsstyrelsen i Norrbotten

Det var för fem år sen som Andreas Schleiss och hans sambo Alexandra Meister lämnade Schweiz och flyttade till byn Kopparnäs, som ligger utanför Piteå i Norrbotten. Flytten till Sverige var ett äventyr som de gjorde främst för att prova något nytt. Det medförde också att Andreas fick mer fritid än han hade i Schweiz och därmed en möjlighet att utveckla sitt intresse för biodling. Han har inte varit biodlare i mer än 2 år, men har ett stort engagemang och intresse av att utveckla sin biodling genom att prova nya sätt och nya material. – Kopparnäs är perfekt för biodling, säger Andreas, och fortsätter, här kan jag ha mina samhällen hemma på gården.

Karriären som biodlare startade 2013 då han började med att köpa ett samhälle. Den hösten delade han samhället i två och köpte en drottning. När det blev höst igen 2014 hade han hela tio samhällen att invintra! Vad var det som hände under sommaren 2014 som gjorde att det plötsligt blev så många? Andreas berättar att den stora ökningen av antalet bisamhällen hade två orsaker. Den första är att han gick en drottningodlingskurs som Piteå biodlarförening anordnade. – Jag var på kurs, sen gick jag hem och gjorde samma sak som vi gjort på kursen, säger Andreas med ett leende. Den andra orsaken till att hans samhällen ökade i antal var tack vare det jobb han har. An-

Andreas bikupor med sköldar och de gula kuporna från Tyskland.

dreas jobbar nämligen för ett företag som stundtals har i uppdrag att ta bort bisvärmar, efter godkännande från bitillsynsperson, som har satt sig på olämpliga ställen såsom skorstenar. Vid flera tillfällen kunde han röka ut bisvärmarna och samla upp dem i en låda i stället för att behöva sanera. Efter att de fångade svärmarna undersökts av bitillsynsperson och friskförklarats kunde Andreas ta hem dem till sin egen bigård. Andreas vill därför påminna om att det är otroligt viktigt att om man ser en bisvärm omgående kontakta den lokala bitillsynspersonen, en lokal biodlare eller en lokal biodlarförening. Skulle man hinna fånga in svärmen innan den bosatt sig i en skorsten, skulle garanterat flera samhällen kunna räddas.

Vi går ut på gården och där står en prydlig rad av samhällen som för tillfället är i vintervila. Några enstaka bin förirrar sig ut ur kuporna denna soliga dag och har tyvärr inte förstånd att flyga tillbaka in i värmen. Kuporna är rödmålade och vackra där de står i skogsbrynet. Det är Alexandra, som är snickare, som har byggt dem, och på utsidan finns vapensköldar som påminner dem om de

olika kantonerna (kantonen motsvarar ungefär våra län) i hemlandet Schweiz. Andreas är en mycket noggrann biodlare som noga dokumenterar varje kontroll som han gör av sina bisamhällen. Varje bisamhälle har sin egen pärm där han skriver ner hur samhället mår, hur mycket vinterfoder han satt in, hur gammal drottningen är, hur mycket honung det gett och mycket mera. Dokumentationen är viktig för att komma ihåg vad han gjort och när.

På var sida om de röda kuporna står även några gulfärgade kupor. På ena sidan är det kupor med danskt patent och på den andra sidan några som han importerat från Tyskland. Kuporna från Tyskland har Andreas köpt för att testa något nytt eftersom de verkar vara extra intressanta. De kommer från tyska alpområdet där klimatet till mångt och mycket påminner om vårt här i norra Sverige. Dessa kupor har nio ramar i stället för tio som är det vanliga. Detta ska, enligt uppfinnaren, göra att de alstrar mer värme och därmed bli mer motståndskraftiga mot varroaangrepp. De har också en utdragbar plastskiva som underlättar varroakontrollen. Andreas konstaterar att det ska bli intres-

ger mervärden!

Andreas Schleiss, nöjd biodlare i Kopparnäs.

Lokalproducerad honung i fin förpackning.

sant att följa samhällena i dessa kupor och se hur de klarar sig i vårt klimat. Just varroa är ett aktuellt diskussionsämne bland biodlarna i norr. Under 2014 konstaterades för första gången varroa i Luleå kommun och därmed flyttades zongränserna fram

något. Det är nu bara Västerbottens län samt några kommuner i Norrbottens län som är helt fria från varroa. Andreas

intygar att man som biodlare känner sig lite orolig för hur det ska bli i framtiden om varroa sprider sig ännu närmare. Det man kan hoppas på är att alla biodlare tänker sig för mer och inte flyttar sina samhällen mellan de olika zonerna hur som helst. Det är också viktigt att alla tar sitt ansvar och följer de regler som finns. Lagar och regler finns ju där av en anledning!

Andreas paketerar sin honung i sexkantiga glasburkar med svart lock. Etiketten är enkel och framhäver den lokala kopplingen. För Andreas är det viktigt att förpackningen speglar den högkvalitativa produkt han har, och även om det kostar lite extra är det inte något som han vill spara in på. Som förhållandevis ny biodlare är det svårt att hitta sin kund-

krets och det är något som han får jobba på hela tiden. Det är också svårt att hitta exempelvis marknader som inte redan är "upptagna" av andra biodlare. Att intresset ökar för lokalproducerade produkter är dock något som även han som biod-

lare får ta del av. Andreas berättar att diskussionerna kring fördelen med lokalproducerade produkter har kommit

I Schweiz lever man för att arbeta – i Sverige arbetar man mer för att leva ” ”

längre i Schweiz än de har i Sverige. Där har de stora handelskedjorna tydlig märkning där det inte bara framgår att varan är lokalproducerad utan även vilken gård den kommer ifrån.

Vad har de för planer för framtiden då? Andreas berättar att han först hade tänkt utöka antalet bisamhällen ännu mer, men sen kom han på andra tankar. Det är viktigt att biodlingen fortfarande får vara en hobby, och då han jobbar heltid kan det vara rätt lagom med de tio samhällen som han har nu. Kursen i drottningodling gav dock mersmak och det är något som han tänker fortsätta med även den kommande säsongen.

– Fler samhällen kommer jag definitivt att göra. I alla fall så det finns samhällen för nya biodlare att köpa. Det är viktigt!

FAKTA

Bisjukdomar

Det finns tre bisjukdomar som anses vara så allvarliga att deras bekämpning regleras i den svenska lagstiftningen:

- amerikansk yngelröta
- varroakvalster
- trakékvalster.

Samtliga sjukdomar kan orsaka stora förluster för biodlaren. Amerikansk yngelröta förekommer mer eller mindre allmänt i Götaland och Svealand. I Norrland förekommer den endast lokalt. När det gäller varroakvalster sprider det sig sakta norrut genom Sverige och har nått Värmlands län samt delar av Dalarna och Gävleborg. Det kommer även in österifrån och under våren 2015 kommer Nederluleå församling i Luleå kommun att bli smittförklarad. Trakékvalster har ännu inte påträffats i Sverige.

Snart öppnar SAM Internet!

I skrivande stund så är planen att SAM Internet ska öppna den 16 mars för 2015-års SAMansökan. Det blir en hel del nyheter i år. Förutom att du kan söka de nya miljöersättningarna såsom betesmarker och slåtterängar, restaurering, ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion, kan du söka gårdsstöd och nötkreatursstöd. Du kan också se i SAM Internet om du uppfyller villkoren för förgröningsstödet baserat på de uppgifter du lämnat i din sin ansökan. Beroende på vilket beslut som tas kommer antingen kompensationsstödet eller miljöersättning för vall att gå att söka. Mer information kommer att finnas på Jordbruksverkets webbplats.

I SAM Internet söker du jordbrukarstöd. Du hittar det bland e-tjänster på Jordbruksverkets webbplats. Innan du loggar in kan du se en instruktionsfilm om hur du ska gå till väga.

Du som tidigare använt SAM Internet kommer att upptäcka att det är enklare att ange gröda och stöd. Underskriftssidan har från och med i år ersatts med e-signering.

Om du har pågående åtagande för *Betesmarker och slåtterängar*, eller *Ekologisk produktion*, och vill utöka ditt åtagande med mer mark, kan du söka det nya åtagandet på all mark du har åtagande på samt den mark du vill öka med. Du får en fråga där du bockar för om du vill öka ditt åtagande och då kan du söka nytt i "Ange gröda och stöd".

Det kommer att finnas möjlighet att söka stödrätter från nationella reserven i SAM Internet. Du kan få stödrätter därifrån om du är högst 40 år och har startat ett jordbruk, tidigast år 2013.

Det blir enklare att ange gröda och stöd i nya SAM Internet.

Du kan också få stödrätter om du har betesmark som blivit godkänd efter restaurering.

Ett nytt stöd som också kommer att kunna sökas via SAM Internet är *Stöd till unga jordbrukare*. Stödet kan sökas av dig som är högst 40 år, har startat jordbruksföretaget tidigast år 2010 och har gårdsstöd och stödrätter året du söker stödet. Läs mer om stödet till unga jordbrukare på sidan 6.

Mer information om nyheter i SAM Internet finns på webbplatsen: jordbruksverket.se

Utbetalningar m.m.

Nu när detta skrivs så är inte alla stöden beslutade. Detta gör att utbetalningarna för stöden och ersättningarna för år 2015 kommer att bli spridda över tiden. Vi förstår att det blir besvärligt med sena utbetalningar och gör vad vi kan för att betala ut pengarna så snabbt som möjligt.

Om e-legitimation

En e-legitimation kan jämföras med en vanlig id-handling, till exempel id-kort eller körkort. Med en e-legitimation kan du på ett säkert sätt legitimeras på internet.

Med e-legitimation

- legitimerar du dig och får tillgång till uppgifter som finns om dig själv eller ditt företag, till exempel på "Mina sidor" hos Jordbruksverket.

- kan du skriva under en handling och skicka in den till exempelvis Jordbruksverket i form av ett elektroniskt dokument som motsvarar din underskrift på papper.

E-legitimationen kan vara i form av en fil på en hårddisk, på ett kort, eller via Mobilt BankID.

Mobilt BankID

Precis som e-legitimation på fil och på kort är Mobilt BankID en e-legitimation

för mobiltelefoner och surfplattor. Du kan använda Mobilt BankID både när du surfar från telefonen/surfplattan eller när du vill nå e-tjänsten från en dator. Det kan vara mer praktiskt att använda om du till exempel inte har BankID på den dator (oavsett MAC eller PC) du använder eller inte kan installera BankID på kort eller fil. Det enda som krävs är att du har med dig den telefon eller surfplatta där du har din mobila BankID-app installerad.

Om du restaurerat betesmark kan du få stödrätter ur nationella reserven, sök genom SAM Internet.

Genom att använda e-legitimation spar du tid till annat.

Det mesta av gårdsstödet, stöd till unga jordbrukare, nötkreatursstödet och förgröningsstödet är planerade att utbetalas i december.

För miljöersättningarna kommer en delutbetalning att göras i december och slututbetalning i början av år 2016.

Utbetalningar för kompensationsstödet, som i skrivande stund inte är beslutad än, är målsättningen att en första utbetalning görs i början av år 2016.

För dig som har pågående åtaganden för miljöersättning är det som vanligt utbetalning till hösten.

Se aktuell information om utbetalningarna för jordbrukarstöden på Jordbruksverkets webbplats.

Mobilt BankID kan användas i de flesta moderna mobiltelefoner och surfplattor förutsatt att de har åtkomst till internet.

Så skaffar du e-legitimation

För att få en e-legitimation måste du ha ett svenskt personnummer och ha uppnått viss ålder. Vilka åldersgränser som gäller framgår av e-legitimationsutfärdarnas webbplatser.

Är det en juridisk person (aktiebolag, handelsbolag eller ideell förening) så

är det firmatecknarens eller ombudets e-legitimation som används.

Du som redan är kund i en internetbank kan skaffa e-legitimation på kort eller på fil som laddas ner till din dator. Dessutom erbjuder de flesta bankerna Mobilt BankID.

jordbruksverket.se/e-legitimation

På den här webbplatsen kan du hitta svar på vanliga frågor om BankID och få hjälp med de vanligaste problemen.

Landsbygdsprogrammet

Förväntningarna är stora på det nya Landsbygds- och Havs- och fiskeriprogrammen 2014–2020 och trots en trög start kan vi nu se en ljusning.

Norrbottnens och Västerbottens länsstyrelser tillsammans med partnerskapen arbetar nu intensivt med att ta fram regionala handlingsplaner för Landsbygdsprogrammet som ska beskriva länens behov och prioriteringar inom en rad områden. Komplexiteten är stor med många åtgärder, men möjligheterna många. Liksom tidigare program kommer det att finnas företagsstöd, stöd till projekt, åtgärder för kompetensutveckling och stöd till miljöinvesteringar. I artikeln kan du läsa om några av de stöd som börjar ta form.

Stöd till bredband

Regeringen satsar 3,25 miljarder kronor i Landsbygdsprogrammet för att bygga ut snabbt bredband på landsbygden. Stödet till bredband kan endast ges till passivt bredband det vill säga kanalisation (rör eller slang), fiber eller mast och sändarutrustning (antennerna) om det är ett mobilt nät som ska byggas. Mobila nät blir aktuellt i första hand som komplement till fiberbaserade nät i områden där det

blir alltför kostsamt att dra fram fiber. Stödet till bredband uppgår till 70% av stödgrundande kostnad. Därtill kommer privat finansiering för anslutning. Man kan få stöd för projektering av bredbandsnätet, anläggningsarbeten, material, dokumentation och administration av bredbandsprojektet.

Det finns fem grundläggande villkor som bredbandsprojekten måste uppfylla för att få stöd. Vilka de är kan du läsa mer om på www.jordbruksverket.se eller kontakta din länsstyrelse som kan lämna mer utförlig information om vad som gäller bredbandsutbyggnad och möjligheterna till stöd.

I Västerbotten samarbetar länsstyrelsen nära med AC-Net och Region Västerbotten i arbetet med att formulera mål, behov och prioriteringar för bredbandsstödet och för att nå ut med information om möjligheterna till stöd. Ett liknande samarbete sker även i Norrbotten med IT-Norrbotten.

Det finns stöd att få till utbyggnad av bredband.

Stöd till investeringar

Stödet för investeringar i jordbruksföretag kan sökas redan nu och kommer inledningsvis vara begränsat till om-, ny- och tillbyggnad av djurstallar. I en första omgång kommer vi att kunna ta beslut i början av hösten. Under september utö-

När kan man ansöka om stöd?

EU-kommissionens formella beslut om godkännande av Landsbygdsprogrammet förväntas först i juni. Det har bidragit till att de allra flesta stöden öppnar först till hösten, under september. De stöd som då är möjliga att söka är:

- Investeringsstöd för jordbruk, rennäring och trädgård (hela delåtgärden)
- Förädlingsstöd
- Startstöd
- Investeringar utanför jordbruk, trädgård, skog och rennäring
- Investeringar i småskalig infrastruktur
- Investeringar i service på landsbygden
- Infrastruktur för rekreation samt turistinformation
- Stöd till utveckling av natur- och kulturmiljö
- Stöd till lantrasföreningar
- Samarbete innovation jordbruk
- Stängsel mot rovdjur
- Engångsröjning av betesmark
- Miljöinvestering – förbättra vattenkvalitet
- Anlägga och restaurera våtmarker och dammar för biologisk mångfald
- Anlägga och restaurera våtmarker och dammar för förbättrad vattenkvalitet
- Återskapa och restaurera kulturmiljöer i renskötselområdet

net i startgroparna

Förbättrade möjligheter till turism är en av möjligheterna i programmet.

kas stödet till att omfatta även trädgård och fler typer av investeringar inom jordbruk. Stödet är 40% av kostnaden och kan höjas till 50% i hela Norrbotten samt Västerbottens inland, om investeringen ökar antalet betande djur.

Startstöd

Startstöd för unga jordbrukare under 40 år kan sökas inom det gamla landsbygdsprogrammet senast 1 april 2015. Det finns ännu pengar kvar för detta. Stödet i det nya programmet kommer att öppnas i september, men det kommer att vara en liten budget för stödet vilket gör att det inte räcker till så många ansökningar.

Storsatsning på service och fritid

I det nya Landsbygdsprogrammet blir det nu kraftfullt fokus på att skapa attraktiva

natur-, fritids- och kulturmiljöer. Satsningarna ska också ge boende, besökare och företag tillgång till infrastruktur och servicefunktioner av skilda slag.

Investeringsstöd kan ges till dagligvarubutiker, drivmedelsanläggningar, samlingslokaler och anläggningar för idrotts- och fritidssysselsättningar. Stöd till småskalig infrastruktur som till exempel pendelparkering, system för samåkning och belysning på mindre vägar blir nu möjligt.

Det finns stöd som handlar om rekreation för allmänheten men också om att förbättra möjligheterna till turism. I linje med detta kan satsningar göras på bland annat leder för vandring, kanot, cykel och skoter och turistinformation.

Liksom i tidigare program är utvecklingen

av regionens natur- och kulturvärden prioriterat och särskilt stöd finns öronmärkt för bland annat hembygdsgårdar.

Nygamla leaderområden

Enligt Jordbruksverkets tidplan kommer man först i mars att ta beslut om vilka leaderområden som kan godkännas. I juni ska nya föreningar vara bildade och verksamhetspersonal finnas på plats och tidigast under hösten 2015 kan de första projektstödsbesluten tas. Flera av de tidigare leaderområdena i Norrbotten och Västerbotten arbetar för en fortsatt verksamhet, men nya konstellationer kan bli aktuella.

De stöd som redan öppnat för ansökan är *Investeringsstödet till jordbruk* samt *Stöd till bredband*.

Ansökan om stöd görs i nya landsbygdsprogrammet via

Mina sidor på Jordbruksverkets webbplats, och du skriver under din ansökan med e-legitimation. Läs mer på www.jordbruksverket.se/e-legitimation. Startstöd som söks senast 1 april ansöker du som

tidigare på pappersblankett. Har du frågor, kontakta din Länsstyrelse som kan lämna mer information om vad som gäller det enskilda stödet

Gröna Navet-kurser våren 2015

Dränering och markavvattning

- Onsdag 11 mars, Umeå

Ett seminarium om effektivare markavvattning, effektivare odling, högre skördar och bättre miljö. Avgift 800 kr + moms. Lunch, förmiddags- och eftermiddagskaffe ingår. Anmälan snarast.

Spanmålsdag - EMUS

- Torsdag 12 mars kl 10-15, Solvik, Frostkåge

Årets tema: Tjäna pengar på mellangårdshandel – lär av andras erfarenheter. Tillämpning av växtskyddsdirektivet (IPM) i praktiken. Spanmålsprojektet i Västerbotten. Avgift 400 kr + moms, fika och lunch ingår. Anmälan snarast.

Precisionsodling

- Torsdag 26 mars, Solviks folkhögskola, Frostkåge

Seminarium om hur man genom olika tekniker kan gödsla och kalka mot platsens specifika behov, med nytta för både miljö och plånbok. Avgift 500 kr + moms. Lunch, förmiddags- och eftermiddagskaffe ingår. Anmälan snarast.

Anmälan

Gröna Navet Västerbotten 090-16 41 83 eller e-post gronanavet@umea.se

Yh Driftledare - ny utbildningsstart hösten 2015 - 200 yrkeshögskolepoäng - distansutbildning på deltid (50%) under 2 år

Utbildningen till driftledare inom lantbruk är en påbyggnad på gymnasiets naturbruksprogram med inriktning jordbruk för dig som vill arbeta i arbetsledande ställning inom jordbruket. Detta är ett unikt samarbete mellan Forslundagymnasiet, Torsta, Friskolan Nytorp och Grans Naturbruksgymnasium.

www.umea.se/forslunda

Yh Yrkeshögskolan

Grundutbildning trädgård - 42 veckor

Trädgårdsutbildning på heltid för dig som vill arbeta yrkesmässigt inom trädgårdsbranschen, men saknar utbildning och erfarenhet. Utbildningen ger en bred kunskap med fokus på trädgårdsskötsel och odling. Praktik och teori knyts ihop i de olika kurserna.

Mark och anläggning - 40 veckor

Grundläggande utbildning inom mark och anläggning för vuxna som ger grundläggande kunskaper för arbete inom markarbeten för vägar och ledningar, gröna ytor samt platt- och stenbeläggningar.

www.umea.se/forslunda

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Utbildningssamordning för gröna näringarna

www.gronanavet.se

Grundutbildning i Dataväxt, webbutbildning om odlingsprogrammet Dataväxt, Dataväxt karta

Torsdag 26 mars kl. 9-12

Tisdag 31 mars kl. 9-12

Gransalen, Grans Naturbruksgymnasium

Deltagaravgift 300:- för två dagar inkl. lunch och kaffe.

Anmälan senast 20 mars till christina.hedlund@edu.nll.se

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

www.gronanavet.se

Kunskap för Landets Framtid Aktuella kurser och aktiviteter

Hushållnings
sällskapet

Dränering och markavvattning
11-12-13 mars på olika orter

**Kurspaket: Ekonomi för
småföretag**
5-19-26 mars i Kalix

Getter, en framtidsbransch?
Kurs i getskötsel, 18 mars
Stiftsgården i Skellefteå

Seminarium Precisionsodling
Med Camilla Persson, 26 mars
Solviks folkhögskola i Frostkåge

**Ökad samverkan, styckning och
försäljning**
Med bland annat Per Nilson, Profox
Company, planerat i mars

Biodling, en binäring?
Kurs under våren 2015

**ERFA grupper för nötkötts
producenter och fårägare**
Datum kommer senare

**Gårdsbutik, livsmedelslokal,
styckningslokal och gårdskafé**
Vidareförädling, paketering, 28 april

**Nya trender inom odling och
vidareförädling ger nya
affärsmöjligheter?**

Odling av kryddväxter, humle m.m.
Försöksgården i Öjebyn, april.

Kalvhälsa
Med Anita Jonasson, Svenska
Djurhälsovården, 17 april

**Mer information om aktiviteterna kommer löpande på hemsidan.
www.hushallningssallskapet.se/evenemang**

Annonserade aktiviteter anordnas genom Gröna navet, Länsstyrelsen och Öjebyn Agro Park.

**Din genväg till aktuella seminarier, kurser och utbildningar.
Följ oss på www.facebook.com/hsbdac**

VIKTIGA DATUM

16 mars SAM internet öppnar så du kan börja med din ansökan

12 maj Sista ansökningsdag för SAM ansökan. Om det är första gången du söker gårdsstöd ska du även anmäla överföring av stödrätter till Jordbruksverket senast 12 maj.

15 juni Sista dag för att anmäla ändringar i SAM ansökan.

30 juni Sista sådatum

Välkommen till våra informationskvällar om de nya jordbruksstöden

Ny adress för post som berör jordbruksstöden (SAM ansökan)

Länsstyrelsen i Västerbotten

FE 16, 956 85 Överkalix

Även annan post som till exempel företagsstöd eller projektstöd skall skickas till scanning, se hemsidan för adress då denna inte beslutats vid pressläggningen.

OBS! Om du vill vara med på någon informationsträff måste du ringa och boka detta, helst en vecka innan, med Wera Sjödin 010-225 42 68

Informationsträffar om de nya jordbruksstöden på följande platser i länet;

Vilhelmina	24/3	kl. 19,00	Burträsk	7/4	kl. 19,00
Storuman	25/3	kl. 19,00	Lövånger	8/4	kl. 19,00
Norsjö	26/3	kl. 19,00	Bjurholm	13/4	kl. 19,00
Umeå	30/3	kl. 19,00	Skellefteå	22/4	kl. 19,00

Vi kommer att erbjuda dig hjälp att göra SAM internet på följande ställen, ring, Wera Sjödin och boka plats, helst en vecka innan, 010-225 42 68

Umeå	Vi erbjuder ett flertal datum, ring Wera Sjödin så bokar hon in dig.
Vilhelmina	25/3
Storuman	26/3
Norsjö	27/3
Umeå	31/3
Burträsk	8/4
Lövånger	9/4
Umeå	9/4
Bjurholm	14/4
Skellefteå Medlefors	23/4

På kursen behöver du Mobilt BankID eller ditt lösenord till SAM Internet för att kunna göra ansökan på våra datorer.

Telefonnummer för jordbruksstöden och SAM internet 0771-67 00 00

Ring oss gärna om du behöver hjälp och har frågor. Vi har telefonjour på kvällar och helger de sista veckorna innan ansökan ska in. På jordbruksverkets hemsida finns aktuella tider. Vi kan se din ansökan medan du pratar med oss.

Vår e-postadress: vasterbotten@lansstyrelsen.se
Vår webbplats: www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Länsstyrelsen
Norrbotten